

Већу Интердисциплинарних студија Универзитета уметности у Београду

Сенату Универзитета уметности у Београду

Извештај Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта **Давида Клема**

”Имплозија, вишемедијска онлајн-инсталација”

Веће интердисциплинарних докторских студија Универзитета уметности у Београду, на седници одржаној у јуну 2022. године, донело је одлуку о образовању Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта *”Имплозија, вишемедијска онлајн-инсталација”* Давида Клема, студента докторског студијског програма Вишемедијска уметност Интердисциплинарних студија Универзитета уметности у Београду.

На основу увида у реализован уметнички део пројекта и поднети писани материјал, комисија у саставу:

др ум. Светлана Савић, редовни професор ФМУ,

др ум. Татјана Милошевић Мијановић, редовни професор ФМУ, ментор,

др ум. Иван Правдић, редовни професор АУНС

др ум. Ана Ђатовић, ванредни професор ФУ Звечан, и

др ум. Марко Стојановић, доцент ФМУ

закључила је да кандидат може да приступи одбрани докторског уметничког пројекта.

БИОГРАФСКИ ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Давид Клем (1982) завршио је основне академске и мастер студије клавира на Академији уметности у Новом саду у класи проф. Светлане Богино где данас ради као самостални стручни сарадник – корепетитор на Драмском одсеку. У току школовања усавршавао се на бројним мајсторским курсевима у земљи и иностранству које су водили: Кемал Гекић, Јегор Чугајеви, Ирина Куликова, Емануел Красовски, Џон О Коноро, Шандор Фалваи, Атила Немети и Паоло Полице. Од 2010. године стални је спољни сарадник Новосадског позоришта – Ујвидеки синхаз (Újvidéki színház). Сарађивао је као композитор, музички

сарадник, оркестратор и музички извођач на више од педесет пројеката ове еминентне позоришне куће сарађујући са бројним домаћим и иностраним редитељима међу којима су: Кокан Младеновић, Андраш Урбан, Радослав Миленковић, Анка Браду, Атила Береш, Золтан Пушкеш, Жанко Томић, Роберт Ленарт итд. Компонувао је музику за више представа, музичко-сценских продукција и документарних филмова. Добитник је награде за најбољу оригиналну сценску музику на Фестивалу професионалних позоришта Војводине за мјузикл „Црни“ 2017. године.

Списак дела:

Аутор је музике за више представа, музичко-сценских продукција и документарних филмова:

Васил Сигарјев: „Гупи“ (Василии Сигарев: „Гупешка“), Новосадско позориште – Ујвидеки Синхаз, редитељ: Ђерђ Херњак, 2016.

Матеј Вишњек: „Ричард трећи забрањен/или призори из Мејерхолдовога живота“ (Matei Visniec: „III Richárd betiltva“), Новосадско позориште – Ујвидеки синхаз, редитељ: Анка Браду 2014.

Кристофер Марло: „Едвард II“ (Christopher Marlowe: „Edward II“), Новосадско позориште – Ујвидеки Синхаз, редитељ: Роберт Ленарт, 2017.

Хенрик Ибсен: „Розмерсхолм“ (Henrik Ibsen: „Rosmersholm“), Новосадско позориште – Ујвидеки синхаз, редитељ: Анка Браду, 2013. (музички сарадник и композитор)

„Између Будимпеште и Кливленда“ – мултимедијални перформанс поводом обележавања 60 година од револуције у Мађарској 1956. Редитељ: Маргарета Табороши, 2016. (композитор и извођач)

„Моли се и ради“ – према аутобиографији Јожефа Балинта и песмама Иштвана Беседеша, Јожефа Богдана, Киш Тамаша Целера, Тимее Могера Ленерта и Ане Терек („Imádkozzál és dolgozzál“ – Bálint József önéletírásának, valamint Beszédes István, Bogdán József, Celler Kis Tamás, Lennert Móger Tímea és Terék Anna versrészleteinek a felhasználásával), Аматерско позориште из Кикинде, редитељ: Маргарета Табороши, 2015.

„Јовица Кукурузов“ – по мотивима спева Витеза Јована Шандора Петефија и његових песама („Kukorica Jancsi“ – Petőfi Sándor János vitéz című elbeszélő költeménye és versei alapján), Новосадско позориште – Ујвидеки Синхаз, редитељ: Ђерђ Херњак, 2015.

Ана Терек: „Гладне свиње гризу“ (Terék Anna: „Hangos disznók harapnak“) Салашко позориште, редитељ: Золтан Пушкеш, 2015.

Атила Немет: „Био једном један свет“ (Német Attila: „Volt egyszer egy világom“), Дечије позориште „Синеш силанкок“ („Szines szilánkok“), аутор и редитељ: Атила Немет, 2018.

Роберт Ленард: „Црни“, акциони мјузикл (према витешкој драми Иштвана Балоба: „Црни Ђорђе“), Новосадско позориште – Ујвидеки Синхаз, редитељ: Жанко Томић; награда за најбољу оригиналну музику на 67. фестивалу професионалних позоришта Војводине 2017.

Свечано отварање НОМУС-а - мултимедијални перформанс, 2014. (музички сарадник и композитор)

Оригинална музика за два документарна филма за РТВ Словеније 2008 /2009.

Филм о Ђерђу Залаију и Промотивни филм о Лендави

Учествовао је у реализацији следећих представа:

Џозеф Штајн/Џери Бок/Шелдон Харник: „Виолиниста на крову“ (Joseph Stein/Jerry Bock/Sheldon Harnick: „Fiddler on the Roof“), копродукција Српског народног позоришта и Новосадског позоришта, редитељ: Атила Береш, 2015. (диригент, корепетитор, извођач)

Бомарш/Малденовић/Ђармати: „Опера ултима“ – по Бомаршеовим делима „Севиљски берберин“ и „Фигарова женидба“, Новосадско позориште – Ујвидеки Синхаз, редитељ: Кокан Младеновић, 2012. (корепетитор, музички сарадник, матрице за први чин)

Имре Калман/Лео Штајн/Бела Јенбах: „Кнегиња чардаша“ (Kálmán Imre/ Jenbach Béla/Stein Leo: „Csárdáskirálynő“), Новосадско позориште – Ујвидеки Синхаз, редитељ: Табороши Маргарета, 2014. (матрице, музички сарадник, корепетитор)

Десета мултикултурална и мултиконфесионална манифестација: „Корак напред“ (Позориште „Тоша Јовановић“, Зрењанин) – концерт “Klemm`n` Band Klezmer Band”-а уз учешће оперске певачице Ане Алексић Шајрер и глумца Првослава Заковског

„Klemm`n` Band Klezmer Band” основан је 2015. године. У сарадњи са Српским народним позориштем и Новосадским позориштем – Ујвидеки синхаз састав редовно наступа као део мјузикла „Виолиниста на крову“.

Зерковитз Бела/Силађи Ласло: „Лака мала“ (Zerkovitz Béla/Szilágyi László: „Csókos asszony“), редитељ: Радослав Миленковић, Новосадско позориште– Ујвидеки синхаз (аранжман, матрице, корепетитор)

Бернард Мари Колтес: „Пијани процес“ (Bernard Marie Koltés: „Proces Ivre“), редитељ: Роберт Ленард, Новосадско позориште – Ујвидеки синхаз, 2014. (матрице, музички сарадник, корепетитор)

Понграц Качо/Карољ Бакоњи/Јене Хелтаи: „Витез Јанош“ (Kacsóh Pongrác/Bakonyi Károly/Heltaí Jenő: „János Vitéz“), позориште „Мадач“, Зрењанин, редитељ: Валентин Венцел, 2018. (матрице, музички сарадник)

Бертолт Брехт/Елизабет Хауптман/Џон Геј: „Опера за три гроша“ (Bertolt Brecht/Elisabeth Hauptmann/John Gay: „The Threepenny Opera“), Сенђанско камерно позориште, редитељ: Шандор Ласло, 2013. (матрице, корепетитор)

Леонард Бернштајн/Артур Лоренс/Стивен Зондхајм: „Прича са западне стране“ (Leonard Bernstein/Arthur Laurents/Stephen Sondheim: „West side story“), Новосадско позориште – Ујвидеки Синхаз, редитељ: Виктор Нађ, 2013. (музички сарадник, корепетитор)

Корнелије Ковач – Роберт Ленард: „Јесењин“, Новосадско позориште – Ујвидеки синхаз, редитељ: Милан Белегишанин, 2017. (музички сарадник, корепетитор, адаптација музике)

„Необуздани склад – музичко сценско упризорење живота и дела Пала Абрахама“, Српско народно позориште, аутор и режија: Агота Виткаи Кучера, 2018. (оркестрација, аранжман, извођач)

Франк Ведеркинд/Стивен Сатер/Данкан Шеик: „Буђење пролећа“ (Frank Wederkind/Duncan Sheik/Steven Sater: „Spring Awakening“), Новосадско позориште – Ујвидеки синхаз, редитељ: Золтан Пушкаш 2015. (оркестрација, музички сарадник, корепетитор, извођач)

Роберт Ленард: „Нојзацер кабаге“ (Lénárd Róbert: „Neusatzter cabaret“), Новосадско позориште – Ујвидеки синхаз, аутор и редитељ: Роберт Ленард, 2014. (корепетитор, извођач)

Ингмар Бергман: „Фани и Александар“ (Ingmar Bergman: „Fanny och Alexander“), Новосадско позориште – Ујвидеки синхаз, редитељ: Шандор Ласло, 2011. (корепетитор, извођач)

Свечано отварање музичког фестивала EXIT 2017. (матрице, музички сарадник, корепетитор)

ПРИКАЗ, АНАЛИЗА, ОЦЕНА И КРИТИЧКИ ОСВРТ НА ДЕЛО «ИМПЛОЗИЈА, ВИШЕМЕДИЈСКА ОНЛАЈН-ИНСТАЛАЦИЈА»

Полазна теза уметничког пројекта Давида Клема јесте **теорија имплозије** по којој се, после Великог праска пре скоро 14 милијарди година, ослободила енергија која је изазвала гравитацију, кретање и обликовање свемира са милијарду галаксија, а затим и суптилније форме енергије: живот, мишљење, способност стварања... За разлику од праексплозије, која је иницирала стварање света какав данас познајемо, према неким изворима, долази време када ће се енергије претворити у своју супротност, а крајњи исход биће катаклизма.

Први знаци урушавања десиће се у сферама морала и културе. Уметнички пројекат под називом *"Имплозија, вишемедијска онлајн-инсталација"* Давида Клема можемо схватити као покушај аутора да се креирањем и емитовањем позитивних и оригиналних уметничких идеја одупре негативним дешавањима у свету и иницира мењање свести појединца како би се, захваљујући тим индивидуалним променама, десиле позитивне промене у друштву.

"Имплозија, вишемедијска онлајн-инсталација" реализована је у три фазе:

1. У припремној фази најпре је дефинисана порука која се пласира, а потом су истражене уметничке форме које се односе на двосмерну комуникацију уметника и реципијента у онлајн универзуму и врсте комуникације које омогућавају егзистирање реалног и виртуелног универзума.
2. Фаза реализације/постављања онлајн-инсталације обухватила је неколико етапа:
 - креирање текстуалног предлошка
 - претварање текстуалног предлошка у бинарни код
 - стварање музичког кода и компоновање музике
 - стварање визуелног кода и планирање и израду визуелног идентитета пројекта
 - постепено постављање онлајн-инсталације на мрежама Јутјуб и Инстаграм у континуираном периоду од сто дана
3. Последња фаза реализације пројекта, фаза евалуације уметничке акције, била је аналитичког карактера. Кандидат је размотрио отвореност корисника виртуалног света за понуђену уметничку интеракцију, њихову заинтересованост за активно укључивање у финализацију понуђеног пројекта, као и сопствену спремност да трансформише уметничко дело у зависности од реакције корисника или трансформише себе, као уметника.

Као што је поменуто, реализација уметничког пројекта *"Имплозија, вишемедијска онлајн-инсталација"* започела је креирањем текстуалног предлошка на српском и енглеском језику тзв. „Манифеста“. Према аутору, порука текста упућује на важност актуелног тренутка који може бити пресудан за будућност човечанства, а инспирисан је „миленијализмом“ – веровањем да ће доћи до нестанка света који познајемо и настанка „савреног света“ који ће бити заснован на највишим духовним и етичким начелима. Текст „Манифеста“ је растављен на сто делова да би се, у процесу постављања инсталације, сваки дан појавио нови сегмент текста, све до његове потпуне финализације. Карактерише га троструко поновљена реченица „Пробуди се!“, којом аутор позива потенцијалне интересенте да се упусте у активну игру декодирања поруке. Текстуална порука је, затим, претворена у бинарни код помоћу најраспрострањенијег међународног бинарног кода „аски“ (ASCII), који текстуалну основу претвара у визуелну и у аудио компоненту. На овај начин, постигнута је својеврсна синестезија текста, слике и звука. Визуелни садржај

пројекта формирале су „мозаик-коцке“, како их кандидат назива, које је нумерисао бројевима од један до сто. Затим је изабрао адекватне боје за њих руководећи се сопственим, за ову прилику начињеним, „обојеним кодом“ у којем преовлађују светлији, пастелни колорит. У одређивању музичког садржаја, кандидат се је највише руководио везивањем појединих слова енглеске абецедe за музичке тонове, те су на овај начин речи из „Манифеста“ директно „превођене“ у акорде, мелодију и ритам - параметре који су били основа за даљу музичку разраду. Резултат овог процеса јесте композиција у трајању од двадесет минута. Музички материјал је аранжиран у софтверу Logic Pro X за око осамдесет синтетизованих инструмената. Композиција је подељена на сто сегмената, тако да је свака визуелна „коцкица“ испраћена одговарајућим музичким инсертом.

„Имплозија, вишемедијска онлајн-инсталација“ постављена је на две друштвене мреже по избору аутора: Јутјуб и Инстаграм. Пројекат је добио свој коначни облик тек после сто дана свакодневног „надограђивања“. Овакав начин „мозаичког“ склапања онлајн-инсталације, према кандидату, метафорично је приказао начин сагледавања света савременог човека. Инсталација је на почетку имала мањи број посетилаца, да би се број заинтересованих повећавао из дана у дан. У периоду од сто дана, *Имплозија* Давида Клема имала је 12.628 интересената. Овако велики број посетилаца свакако је показатељ атрактивности овог уметничког пројекта који је својим снажним емотивним набојем, разноликошћу понуђених изражајних форми, комбиновањем текста, музике и визуелне импресије подстакао реципијенте дела на размишљање и делање, а самим тим и одговорио на дилему да ли је онлајн уметност кадра да утиче на свет. Уметнички пројекат „Имплозија, вишемедијска онлајн-инсталација“ и даље је доступан у виртуалном изложбеном простору, те постоји могућност да се број посетилаца повећава све док постоје поменуте друштвене мреже.

Докторски уметнички пројекат Давида Клема замишљен је као покушај да се уз помоћ текста, слике и звука прикажу нове могућности коришћења интерактивног онлајн универзума у циљу истраживања уметничке комуникације, потпунијег разумевања дигиталног света у контексту савремене уметности, као и ширег схватања уметности и уметничког дела. Осим поменутог, овај пројекат је покренуо и дилеме које нису нужно повезане са уметношћу, а које се односе на могућност имплементације информационих технологија и комуникација у афирмацији моралних и етичких вредности савременог доба, као и на могућност да интернет и друштвене мреже, које се могу посматрати и као фактори дехуманизације друштва 21. века, постану нови уметнички простор у којем се афирмишу основне људске вредности.

„Имплозија, вишемедијска онлајн-инсталација“ је пројекат који због комплексне припремне фазе пројекта, као и због промишљене и веште реализације мултимедијалне инсталације, може бити солидна полазна основа за даље експерименте овог типа, без обзира на сталне технолошке иновације. Клемов вишемедијски приступ стварања

уметничког дела у виртуалном простору, сасвим сигурно, формално и суштински обогаћује нет-уметност 21. века.

ПРИКАЗ, АНАЛИЗА, ОЦЕНА И КРИТИЧКИ ОСВРТ НА ТЕОРИЈСКУ СТУДИЈУ О ДЕЛУ «ИМПЛОЗИЈА, ВИШЕМЕДИЈСКА ОНЛАЈН-ИНСТАЛАЦИЈА»

Теоријска студија о делу *"Имплозија, вишемедијска онлајн-инсталација"* састоји се од *Апстракт*а на српском и енглеском језику, *Увода*, осам тематских поглавља са припадајућим потпоглављима, прилога, списка коришћене литературе и веб адреса слика, *Вебографије* и *Биографије*.

Поглавље *Предмет и уметнички циљ пројекта* започиње освртом на могуће последице пада културних и моралних вредности, утицај информацијског развоја на нове моделе понашања човека 21. века, нове друштвене вредности, као и на масовно окретање ка виртуалном свету у коме се лакше и брже задовољавају људске потребе. Кандидат отвара питање естетике интернета, разматра карактеристике онлајн уметности и испитује везу између конзумента и аутора.

Поглавље *Метод*е које су примењене у истраживању/постављању дела сумира фазе реализације дела у три потпоглавља: 4.1. *Припремна фаза пројекта*, 4.2. *Фаза реализације/постављања онлајн-инсталације* и 4.3. *Фаза евалуације уметничке акције*.

Поглавље *Основна теоријска полазишта уметничког пројекта* разматра појам *нет.арта*. Садржи пет потпоглавља која нас упознају са правцима и новинама које су обележиле последње две деценије онлајн универзума: 5.1. *Информационо друштво*, 5.2. *Нови медији, друштвене мреже*, 5.3. *Јутјуб и Инстраграм као изложбени музички простор*, 5.3.1. *Јутјуб – место промоције уметника* и 5.3.2. *Инстаграм – друштвена мрежа са најдинамичнијим развојем*.

Поглавље *Онлајн уметност: уметничка дела и естетика на интернету* истражује појам, дефиницију и карактеристике онлајн уметности. Садржи следећа потпоглавља: 6.1. *Покушај периодизације нет.арт уметности*, 6.2. *Уметничка инсталација и онлајн инсталација*, 6.2.1 *Историјат и врсте уметничких инсталација*, 6.2.2. *Аудио-инсталације – музика у простору*, 6.2.3. *Дигитализација музике – нова „музика сфера“* и 6.2.4. *Инсталација у виртуелном простору – онлајн-инсталација*.

Поглавље *Интерактивност у уметности и онлајн интерактивна уметност* дефинише ове две врсте уметности и даје приказ њиховог развоја и њихових карактеристика.

Поглавље *Основне поставке рада* осветљава шири контекст настајања *Имплозије* и доноси теоријска уопштавања и закључке на основу којих кандидат систематично, јасно и прецизно

објашњава карактеристике и особеност свог дела. Садржи више потпоглавља: 8.1. *Теорија имплозије*, 8.1.2. *Тачка „Омега“*, 8.2. *Основни концепти практичног рада*, 8.2.1. *Мозаична структура уметничког дела*, 8.3. *„Манифест“: текстуални предлошак инсталације*, 8.3.1. *Кодирање текстуалне поруке*, 8.4. *Текст – слика – звук: синестезија као психолошки феномен*, 8.4.1. *Синестезија у уметности*, 8.4.2. *Графема–боја синестезија као конструисани код поруке* и 8.5. *Музика као форма и садржај*.

У поглављу *Тумарање уметника у виртуелном свету – евалуација и закључна размишљања* кандидат одговара на питања која су постављена на самом почетку теоријске студије: да ли интернет и друштвене мреже могу послужити као нови уметнички простор и позитивно утицати на човечанство, каква је естетика онлајн уметности, у којој мери аутора инспирише сусретање са реакцијом конзумента, може ли евалуација стваралачког чина повратно утицати на аутора да током поставке свог дела коригује оригинално полазиште и мења перспективу посматрања итд.

Последње тематско поглавље под називом *Уметничко-истраживачки допринос* сумира уметничке резултате и домете *Имплозије*.

Давид Клем је у својој теоријској студији показао да је темељно и широко обавештен о уметничким праксама и теоријама, те да поседује изразите способности за њихово разумевање, интерпретирање и критичко сагледавање. Захваљујући тим својим особинама, Давид Клем је у својој теоријској студији на аргументован и интересантан начин представио контекст у коме је *Имплозија* настала, уметничке идеје које су га водиле при стварању тог дела, поступке које је применио и особености процеса свог уметничког рада.

ЗАКЉУЧАК СА ОБРАЗЛОЖЕЊЕМ

Докторски уметнички пројекат *“Имплозија, вишемедијска онлајн-инсталација”* занимљиво је и вредно уметничко освајање у коме је кандидат Давид Клем показао способност да на зрео и креативан начин артикулише своју уметничку замисао, проистеклу из потребе да истражи утицај информационих технологија и дигиталних медија не само на савремене уметничке токове, већ и на друштвену стварност у целини.

Применом рационалних, конструктивистичких принципа у обликовању и начину рада, као и применом бинарног кодирања и декодирања, кандидат је показао завидну вештину у изградњи сложеног система каква је онлајн-инсталација, информатичку обученост за креирање пројекта који живи у онлајн простору, те доследност и стваралачко стрпљење у спровођењу жељеног концепта.

“Имплозија, вишемедијска онлајн-инсталација” настала је као резултат кандидатовог вишеслојног и студиозног истраживања дигиталних медија и њиховог утицаја на онлајн-инсталације. При томе, посебно је драгоцено његово искуство као пијанисте и плодног аутора примењене музике, које је значајно обојило читав уметнички пројекат, који,

иако грађен садејством различитих музичких и ванмузичких елемената (текст, слика, дигиталне технологије), функционише као кохерентна целина.

Теоријски рад докторског уметничког пројекта Давида Клема је прегледна, обухватна и добро аргументована студија са јасно структурисаним поглављима. Она представља објашњење ауторових уметничких мотива и метода за истраживање и постављање уметничке онлајн-инсталације, фаза реализације пројекта и основне поставке рада. Осим што пружа свеобухватан увид о делу, теоријска студија о уметничком пројекту *"Имплозија, вишемедијска онлајн-инсталација"* Давида Клема представља интересантну и корисну литературу о развоју нових медија, друштвених мрежа, онлајн уметности и уметничких инсталација уопште.

На основу критичког увида у уметнички и теоријски део овог рада, Комисија констатује да он испуњава критеријуме докторског уметничког пројекта. Стога Комисија предлаже Већу Интердисциплинарних студија Универзитета уметности и Сенату Универзитета уметности у Београду да овај Извештај прихвати и покрене процедуру за јавну одбрану докторског уметничког пројекта *"Имплозија, вишемедијска онлајн-инсталација"* кандидата Давида Клема.

Комисија у саставу:

др ум. Светлана Савић, редовни професор ФМУ,

др ум. Татјана Милошевић Мијановић, редовни професор ФМУ, ментор,

др ум. Иван Правдић, редовни професор АУНС

др ум. Ана Гњатовић, ванредни професор ФУ Звечан, и

др ум. Марко Стојановић, доцент ФМУ

у Београду, 26.8.2022.